

سرشناسه:	امین رستمی، علی،
عنوان و نام پدیدآور:	آموزه‌های فرهنگی در سیره نظامی معصومان علیهم‌السلام ؛ علی امین رستمی.
مشخصات نشر:	قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه‌السلام ، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری:	۵۸۴ ص.
فروست:	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه‌السلام ؛ ۹۷۱. تاریخ؛ ۶۴.
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۴۱۱-۷۵۱-۰
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا.
یادداشت:	کتابنامه.
یادداشت:	نمایه.
موضوع:	جهاد.
موضوع:	اخلاق نظامی — جنبه‌های مذهبی — اسلام.
شناسه افزوده:	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه‌السلام
رده‌بندی کنگره:	BP۱۹۶/الف۱۷۷۱۸
رده‌بندی دیویی:	۲۹۷/۳۷۷
شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی:	۲۸۱۸۶۱۸

آموزه‌های فرهنگی در سیره نظامی معصومان علیهم‌السلام

علی امین رستمی

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رهبر انقلاب

۱۳۹۱

شماره ردیف ۹۷۱
شماره موضوعی ۶۴ - تاریخ
۲۷ - ۱۳۹۱

■ آموزه‌های فرهنگی در سیره نظامی معصومان علیه السلام

- مؤلف: علی امین‌رستمی
- ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- چاپ: نگارش
- نوبت و تاریخ چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۱
- شمارگان: ۱۰۰۰
- قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

● دفتر مرکزی: قم، خیابان شهدا، کوی ممتاز، پلاک ۳۸
تلفن و نمابر: ۰۲۵۱-۷۷۴۳۳۲۶

● شعبه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تلفن: ۰۲۵۱-۴۱۱۳۶۲۹

فهرست

۵		اهدا
۱۵		مقدمهٔ معاونت پژوهش
۱۹		مقدمه

فصل اول، کتاب

۲۹		شناخت واژه‌ها
۲۹		۱. سیره
۳۱		۲. فرهنگ
۳۴		۳. جهاد
۳۶		ماهیت و فلسفهٔ جنگ از دیدگاه فلسفی و کلامی
۴۴		ماهیت نبردهای دوران جاهلیت
۴۶		۱. مقتضیات زندگی طبیعی جزیرهٔ العرب
۴۷		۲. برتری طلبی و غرور جاهلی
۴۸		۳. انتقام‌جویی‌های قبیله‌ای
۵۰		۴. انحرافات اخلاقی

۸. آموزه‌های فرهنگی در سیره نظامی معصومان (ع)

- اهداف جهاد در اسلام..... ۵۱
۱. جهاد داخلی و هدف آن..... ۵۱
۲. جهاد دفاعی و هدف آن..... ۵۳
۳. جهاد ابتدایی و هدف آن..... ۵۴
- الف) گسترش توحید و حاکمیت دین خدا..... ۵۵
- ب) برچیده شدن فتنه از روی زمین..... ۵۶
- ج) رفع هرگونه ظلم و ستم..... ۵۷
- د) تحکیم پایه‌های صلح..... ۵۹

فصل دوم: فرهنگ جاهلی عرب و ره‌آورد فرهنگی اسلام

- فرهنگ در نظام جاهلی عرب..... ۶۵
- علم و ادبیات..... ۶۷
- عادات عمومی..... ۷۱
- ره‌آورد فرهنگی اسلام..... ۷۴
- ره‌آورد علمی و ادبی..... ۷۵
- تحول در عادات‌های اجتماعی..... ۷۷
- ارتجاع فرهنگی و مقابله معصومان (ع)..... ۸۰
۱. منع کتابت و نشر احادیث نبوی..... ۸۶
۲. اجتهاد در برابر نص..... ۸۷
۳. تخریب چهره اهل بیت (ع)..... ۸۹

فصل سوم: تعلیم و تربیت و رشد آگاهی‌های دینی

تبیین احکام شرعی و تأکید بر اجرای آن.....	۹۵
احیای سنت و روش پیشوایان دینی.....	۱۰۴
معرفی الگوها و مفاخر دینی.....	۱۱۱
۱. معرفی امیر مؤمنان علی علیه السلام توسط رسول اکرم صلی الله علیه و آله	۱۱۲
۲. معرفی عملی مفاخر دینی توسط رسول خدا صلی الله علیه و آله	۱۱۹
۳. معرفی و تکریم از حسنین علیهما السلام توسط امیر مؤمنان علی علیه السلام	۱۲۱
۴. بزرگداشت یاد و نام رسول خدا صلی الله علیه و آله	۱۲۳
۵. معرفی مفاخر دینی در سیره سالار شهیدان علیه السلام	۱۲۶
تأکید بر پاک‌دستی، بر امور مالی، به‌ویژه درباره غنائم جنگی.....	۱۳۳
تأکید بر رعایت قوانین و مقررات اسلامی.....	۱۳۸
۱. رعایت حال مردم واقع در مسیر حرکت سپاه و حفظ اموال آنان.....	۱۳۹
۲. تأکید بر رعایت مسائل انسانی و اسلامی در جنگ.....	۱۴۲
۳. توصیه به برخورد انسانی با اسیران.....	۱۴۸
۴. احترام به عهد و پیمان با دشمن.....	۱۵۲

فصل چهارم: احیا و تبیین ارزش‌های اسلامی و انسانی

احیای فریضه امر به معروف و نهی از منکر.....	۱۵۸
پاسداشت آزادی و آزادگی انسان.....	۱۶۴
ایثار و از خودگذشتگی.....	۱۷۱
احترام و تکریم انسان‌ها.....	۱۷۷
تکریم انسان‌ها در سیره نظامی رسول خدا صلی الله علیه و آله	۱۷۹
۱. مشورت.....	۱۸۰
۲. تکریم والدین.....	۱۸۲

۱۸۴	۳. تکریم زنان
۱۸۹	تکریم انسان‌ها در سیره نظامی امام علی (ع)
۱۹۰	تکریم انسان‌ها در سیره نظامی امام حسین (ع)
۱۹۱	کربلا و قصه پیراهن کهنه
۱۹۲	غیرت دینی و تلاش برای حفظ عفت عمومی
۲۰۰	مساوات و موااسات
۲۰۹	حفظ و تقویت عفت اسلامی
۲۱۳	عزت در نهضت حبیبی
۲۱۸	فتوت و جوانمردی

فصل پنجم: تبیین اهداف نبرد

۲۲۸	نکته‌هایی درباره هدف
۲۲۸	۱. روشن بودن هدف
۲۲۹	۲. ایمان به هدف
۲۳۱	۳. توجه به هدف اصلی
۲۳۲	۴. پرهیز از کاربست ابزار نادرست برای رسیدن به هدف مقدس
۲۴۴	تبیین اهداف نبرد برای نیروهای خودی
۲۴۷	۱. بصیرت‌افزایی نیروهای خودی
۲۶۴	۲. تبیین اهداف نبرد و نصیحت به مسئولان
۲۶۸	۳. روشنگری افکار عمومی بعد از جنگ
۲۷۴	۴. تبیین مسائل و پاسخ به شبهات و بدگمانی‌ها
۲۸۱	۵. اصلاح ادبیات نبرد و هماهنگ ساختن آن با اهداف متعالی جهاد

- تبیین اهداف نبرد برای نیروهای دشمن ۲۹۰
۱. تبیین اهداف نبرد برای نیروهای دشمن در سیره امام علی علیه السلام ۲۹۰
۲. تبیین اهداف نبرد برای نیروهای دشمن در سیره امام حسین علیه السلام ۲۹۱

فصل ششم: دعوت دشمن به هدایت الهی

- تلاش برای ایجاد زمینه گفت‌وگو ۳۰۵
۱. تلاش برای ایجاد زمینه گفت‌وگو در سیره رسول خدا صلی الله علیه و آله ۳۰۵
- الف) صبر در برابر آزارها و پرهیز از برخوردهای تند ۳۰۵
- ب) حضور در اجتماعات قریش و قبایل عرب ۳۰۶
- ج) بهره‌گیری از ایمان حج ۳۰۷
- د) بهره‌گیری از زمینه‌های عاطفی و روانی ۳۰۸
- هـ) بیان منطقی و استدلالی پیامبر صلی الله علیه و آله ۳۱۱
- و) غزوه‌ها و سریه‌های کوچک اوایل هجرت ۳۱۳
- ز) کمک مالی و تألیف قلوب ۳۱۵
۲. تلاش برای ایجاد زمینه گفت‌وگو در سیره امیر مؤمنان علی علیه السلام ۳۱۹
۳. تلاش برای ایجاد زمینه گفت‌وگو در سیره امام حسین علیه السلام ۳۲۲
- راه‌ها و شیوه‌های گفت‌وگو با دشمن ۳۲۵
۱. ابلاغ پیام الهی به وسیله پیک، نامه و ۳۲۹
- الف) سیره رسول خدا صلی الله علیه و آله در ابلاغ پیام الهی ۳۲۹
- پاسخ به یک شبهه ۳۴۱
- ب) سیره امیر مؤمنان علی علیه السلام در ابلاغ پیام الهی ۳۴۲
- ج) سیره امام حسن علیه السلام در ابلاغ پیام الهی ۳۵۲
۲. نصیحت و دعوت در رویارویی با دشمن ۳۵۴

- الف) نصیحت و دعوت در سیره رسول خدا ﷺ ۳۵۵
- ب) نصیحت و دعوت در سیره امیر مؤمنان علی * ۳۶۲
- ج) نصیحت و دعوت در سیره امام حسین * ۳۷۰

فصل هفتم: مقابله با فتنه‌ها و ضعف‌های فرهنگی در امور نظامی

- مفهوم‌شناسی واژه‌های فتنه و فتنه فرهنگی ۳۸۲
- آثار و پیامدهای فتنه فرهنگی ۳۸۵
۱. برپایی و گسترش پرخشم‌های گمراهی ۳۸۵
۲. فراموشی و نابودی ارزش‌ها ۳۸۶
۳. حاکمیت باطل ۳۸۷
۴. آسیب دیدن همه مردم ۳۸۸
- رسول خدا ﷺ و مقابله با فتنه فرهنگی دشمنان منافق ۳۹۱
۱. فتنه‌گری منافقان بعد از جنگ احد ۳۹۱
۲. فتنه مسجد ضرار ۳۹۳
۳. فتنه تبوک ۳۹۵
- رسول خدا ﷺ و مقابله با فتنه فرهنگی دشمنان آشکار ۳۹۸
۱. برخورد با وسوسه‌گران و شاعران هجوگو ۳۹۸
- الف) فتنه ابوعفک و عصماء ۴۰۰
- ب) فتنه کعب بن اشرف ۴۰۳
- ج) فتنه ابورافع سلام بن ابی حقیق ۴۰۶
- د) فتنه انس بن زنیم دلی ۴۰۷
- پاسخ به یک شبهه ۴۰۸

۴۱۶.....	امام علی علیه السلام و مقابله با فتنه‌های فرهنگی دشمنان
۴۱۷.....	۱. پیکار جمل.....
۴۱۸.....	۲. پیکار صفین.....
۴۲۵.....	۳. پیکار نهروان.....
۴۲۷.....	امام حسین علیه السلام و مقابله با فتنه‌های فرهنگی دشمنان
۴۲۸.....	۱. تحریف مفاهیم دینی.....
۴۳۲.....	۲. جدایی دین از سیاست.....
۴۳۴.....	۳. قرائت‌های جدید و التقاطی از دین.....
۴۳۵.....	مقابله با ضعف‌های فرهنگی نیروهای خودی
۴۳۶.....	۱. مقابله با افراط.....
۴۴۱.....	۲. مقابله با تفریط.....
۴۴۲.....	مقابله رسول خدا صلی الله علیه و آله با تفریطیان.....
۴۴۷.....	مقابله امام علی علیه السلام با تفریطیان.....
۴۵۸.....	۳. مقابله با خرافات.....
۴۶۳.....	۴. مقابله با بدزبانی و دشنام.....
۴۶۷.....	۵. مقابله با برتری‌طلبی و ریاست‌خواهی.....
۴۶۸.....	۶. مقابله با خیانت و بی‌وفایی.....
۴۷۳.....	۷. مقابله با کینه‌های جاهلی.....
۴۷۷.....	۸. مقابله با بدعت‌ها و تحریف‌ها.....
۴۸۰.....	خاتمه.....
۴۸۵.....	منابع.....
۵۰۱.....	نمایه‌ها.....

بحران معنویت، که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به کارگیری انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت‌دشوارتر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در مسکنه علمی بین‌المللی بازابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرزوبوم آن گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آثار گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان رد پای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب، راهی طولانی و پرچالش در پیش است. از این روی افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازمان‌دهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^ع در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «مد ظله العالی» از آغاز تأسیس براساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت

آیت الله محمد تقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه ریزی و هدایت دانش پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو سیره رسول خدا ﷺ و اهل بیت ﷺ که با تلاش پژوهشگران چند حجت الاسلام علی امین رستمی نگارش یافته است. هدف اصلی نویسنده ارائه آموزه های فرهنگی در سیره نظامی معصومان ﷺ برای علاقه مندان به تاریخ و سیره معصومان ﷺ است. معاونت پژوهش از مؤلف محترم و جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر محمد رضا جباری که با نظارت و مطالعه و ارائه نظرهای سودمندشان، بر اتقان و غنای اثر افزوده اند، صمیمانه سپاسگزاری می کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متعال خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ﷺ